

יהדות

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	דינים	—	(5×8)	—	40 נקודות
פרק שני	—	מחשבה ומוסר	—	(12×5)	—	60 נקודות
					—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — דינים (40 נקודות)

ענה על שמונה מן השאלות 1-12.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 5 נקודות).

1. מלאכה מדאורייתא ומלאכה מדרבנן

- א. הסבר מהו "אב מלאכה" ומהי "תולדה". (2 נקודות)
- ב. ציין את שלוש הסיבות שבגללן גזרו חכמים שלא לבצע בשבת פעולות מסוימות. (3 נקודות)

2. מלאכת החורש ומלאכת הקוצר

- א. אסור לגרור חפץ כבד על גבי האדמה משום שהגריה יוצרת חריצים באדמה, אך מותר להסיע עגלת ילדים על אדמה, אף על פי שהעגלה יוצרת סימנים באדמה.
הסבר מדוע הדין שונה בשני המקרים האלה. (3 נקודות)
- ב. מותר להריח בשבת פרחים שעדיין לא נקטפו, אך אסור להריח פרי שעדיין לא נקטף.
הסבר מדוע הדין שונה בשני המקרים האלה. (2 נקודות)

3. מלאכת המכה בפטיש

- א. האם מותר בשבת להשחיל שרוכים בנעליים? התייחס בתשובתך לשלוש אפשרויות. (3 נקודות)
- ב. האם מותר בשבת להשחיל חגורה בבגד? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (2 נקודות)

4. מלאכת מעמר

- א. אדם הניח דברי מאכל על גג ביתו כדי לייבש אותם — האם מותר לו לאסוף אותם בשבת? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (3 נקודות)
- ב. האם מותר ללקט בשבת פירות שנשרו מן העץ? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (2 נקודות)

5. הלכות ביעור חמץ ודיני ערב פסח

- א. (1) מתי מברכים "על ביעור חמץ"? הסבר מדוע.
(2) עד מתי צריך לבער את החמץ?
(3 נקודות)
- ב. עד מתי מותר להסתפר בערב פסח? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (2 נקודות)

6. הלכות חלה

- א. מאיזה קמח יש להכין את העיסה כדי שתהיה חייבת בהפרשת חלה? (נקודה אחת)
- ב. בנוגע לכל אחד מן המקרים שלפניך, ציין אם יש להפריש מן העיסה חלה בברכה או בלי ברכה:
- (1) עיסה המיועדת לבישול.
- (2) עיסה שחלק ממנה מיועד לבישול וחלק ממנה מיועד לאפייה.
- (2 נקודות)
- ג. מה צריך לעשות כדי להפריש חלה בברכה מעיסה שנילושה בביצים? (2 נקודות)

7. הלכות תענית ציבור

- א. ציין שלוש צרות שאירעו לעם ישראל בתשעה באב. (2 נקודות)
- ב. בנוגע לכל אחד מן המקרים שלפניך, ציין מתי יש לצום:
- (1) עשרה בטבת שחל ביום שישי
- (2) י"ז בתמוז שחל בשבת
- (3 נקודות)

8. הלכות יום הכיפורים

- א. (1) ביום הכיפורים "טוב להריח איזה פעמים בבשמים ולברך עליהם". הסבר מדוע.
- (2) הסבר מדוע ביום הכיפורים יש להמתין זמן רב בין כל פעם שמריחים בשמים.
- (3 נקודות)
- ב. על איזו אש מברכים בהבדלה של מוצאי יום הכיפורים? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (2 נקודות)

9. הלכות חנוכה

- א. אדם שצריך לצאת מביתו לפני זמן הדלקת נרות חנוכה ולא יוכל להדליק אותם בלילה — ממתי מותר לו להדליק נרות בברכה? (2 נקודות)
- ב. אדם שנאלץ להדליק נרות חנוכה בביתו בשעת לילה מאוחרת — האם עליו לברך על הדלקת הנרות? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (3 נקודות)

10. הלכות פורים

- א. הסבר מדוע מצווה מן המובחר לשמוע את קריאת המגילה בבית הכנסת, וכתוב מה יעשה אדם שאינו יכול לשמוע את קריאת המגילה בבית הכנסת. (2 נקודות)
- ב. כיצד יוצאים ידי חובת מצוות משלוח מנות? התייחס בתשובתך למספר המשלוחים, למספר המנות ולתוכן המנות. (3 נקודות)

11. הלכות מזוזה

- א. (1) באיזה צד של הפתח יש לקבוע את המזוזה?
(2) מה הדין אם לא קבע אותה בצד זה?
(3) באיזה צד של הפתח יקבע איטר יד את המזוזה?
(2 נקודות)
- ב. כל כמה זמן יש לבדוק את המזוזה? התייחס בתשובתך לשתי אפשרויות. (2 נקודות)

12. קדושת הארץ ומצוותיה

- א. (1) ציין שתי מצוות התלויות בארץ שנוהגות רק בארץ-ישראל.
(2) ציין שתי מצוות התלויות בארץ שנוהגות גם בחוץ לארץ.
(2 נקודות)
- ב. (1) היכן חלה קדושת ארץ-ישראל בימינו לעניין המצוות התלויות בארץ?
(2) לעניין המצוות התלויות בארץ, כיצד יש לנהוג בחלקים מארץ-ישראל שיש ספק בנוגע לקדושתם?
(3 נקודות)

פרק שני — מחשבה ומוסר (60 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 13-20.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 12 נקודות).

13. פרקי אבות, פרק ב', עם פירוש רבי עובדיה מברטנורה

- א. "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עוון" (משנה ב').
 לפי רבי עובדיה מברטנורה, הסבר כיצד יגיעת תלמוד תורה ודרך ארץ משכחת עוון. (3 נקודות)
- ב. "וכל העמלים עם הציבור... מעלה אני עליכם שכר הרבה כאילו עשיתם" (משנה ב').
 הסבר את המילים "כאילו עשיתם" לפי שניים מן הפירושים שמביא רבי עובדיה מברטנורה. (4 נקודות)
- ג. (1) לפי רבי עובדיה מברטנורה, כיצד יש לקיים את ההוראה "עשה רצונו כרצונך" (משנה ד')?
 (2) "כדי שיבטל רצון אחרים" (משנה ד') — למי הכוונה במילה "אחרים"? כתוב שני פירושים.
 (5 נקודות)

14. פרקי אבות, פרק ב', עם פירוש רבנו יונה

- א. כיצד רבנו יונה מסביר את הוראות המשנה "עשה רצונו כרצונך" (משנה ד')? (4 נקודות)
- ב. רבנו יונה מביא בפירושו מאבות דרבי נתן עצה שנועדה לסייע לאדם לקיים את ההוראה "עשה רצונו כרצונך".
 מהי עצה זו? (4 נקודות)
- ג. "הלל אומר: אל תפרוש מן הציבור".
 לפי רבנו יונה, מאיזה ציבור ראוי לפרוש ומאיזה ציבור אין ראוי לפרוש? (4 נקודות)

15. רבנו בחיי, חובות הלבבות, שער התשובה

- א. הסבר כיצד אפשר ללמוד מן השכל וכיצד אפשר ללמוד מן התורה ש"האדם אינו ממלא כראוי את חובותיו כלפי הבורא". (3 נקודות)
- ב. (1) לפי רבנו בחיי, הסבר מה הם שני סוגי הצדיקים.
 (2) הסבר לאיזה סוג משתייכים רוב הצדיקים, וכיצד אפשר ללמוד זאת מדברי דוד המלך. (4 נקודות)
- ג. "הפירוש של 'תשובה' הוא שהאדם... חוזר לעבודת הבורא יתברך... אחרי שהתרחק ממנה וחטא".
 מדוע אדם עלול להתרחק מעבודת הבורא ולחטוא? כתוב שלוש סיבות. (5 נקודות)

16. רמב"ם, הלכות תשובה, פרק א'

- א. כיצד התכפרו לאדם עוונותיו בזמן שבית המקדש היה קיים? (3 נקודות)
- ב. כיצד אדם מכפר על עוונותיו לאחר שחרב בית המקדש? (4 נקודות)
- ג. לפי רמב"ם, מה הן "עבירות חמורות" ומה הן "עבירות קלות"? (5 נקודות)

17. רמב"ן, פירוש לתורה, שמות, י"ג, ט"ז

א. "מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה".

הסבר כיצד כל אחד מן הפסוקים שלפניך מלמד שניסי יציאת מצרים הפריכו את שיבושי האמונה:

(1) "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" (שמות, ח', י"ח).

(2) "למען תדע כי לה' הארץ" (שמות, ט', כ"ט).

(3) "בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ" (שמות, ט', י"ד).

(9 נקודות)

ב. הסבר מהי המטרה של בריאת האדם וכיצד קיום המצוות מביא למטרה זו. (3 נקודות)

18. ספר החינוך, מצווה שלא לאכול טרפה

א. איזה בשר נאסר באיסור טרפה? התייחס בתשובתך לאיסור על פי "משמעות הנגלה בכתוב" ולאיסור

ש"ש להבין לכל מבין". (4 נקודות)

ב. מדוע אסרה התורה לאכול בשר טרפה? התייחס בתשובתך לגוף האדם ולנפשו. (3 נקודות)

ג. לפי בעל ספר החינוך, מדוע אסרה התורה לאכול בשר בהמה שנטרפה ומייד נשחטה? כתוב שתי סיבות.

(5 נקודות)

19. ספר החינוך, מצוות הפרשת תרומה גדולה

א. "ומן היסוד הזה אמרו זיכרונם לברכה שאפילו חיטה אחת פוטרת את הכרי [כולו]".

הסבר מהו "היסוד הזה" ומדוע חיטה אחת פוטרת את הכרי כולו. (5 נקודות)

ב. לפי חז"ל, כמה יפריש מי שיש לו "עין בינונית"? על מה סמכו חז"ל את קביעתם? (4 נקודות)

ג. מדוע ראו חז"ל צורך לקבוע שיעורים לתרומה ולא הסתפקו בדין התורה? (3 נקודות)

20. המב"ט, בית אלוקים

א. "איזו היא עבודה שהיא בלב? הווי אומר זו תפילה" (תלמוד בבלי, תענית, ב', ע"א).

הסבר כיצד גם העבודה וגם הלב באים לידי ביטוי בתפילה. (4 נקודות)

ב. מה צריך המתפלל לכוון בעת בקשת צרכיו? (4 נקודות)

ג. מה המב"ט לומד מן המשפט "כי אתה שומע תפילת כל פה"? (4 נקודות)

בהצלחה!